

Kerstin Örbo
Kultur
Tfn: 063-14 75 00
E-post: kerstin.orbo@regionjh.se

Kungliga biblioteket
Sekretariatet för den nationella
biblioteksstrategin
strategi@kb.se

Synpunkter på förslag till nationell biblioteksstrategi

Kungliga biblioteket har fått i uppdrag av regeringen att lämna ett förslag till en nationell biblioteksstrategi. Detta ska slutredovisas senast 1 mars 2019. Det allmänna biblioteksväsendet och övriga intressenter har möjlighet att lämna inspel på utkastet senast 31 oktober 2018.

Region Jämtland Härjedalen lämnar härmed inspel till utkastet och det fortsatta arbetet med strategin.

Allmänt

Utkastet till nationell biblioteksstrategi upplevs i sin nuvarande form sakna visioner och utmaningar. Till stor del är det en nulägesbeskrivning med i vissa fall konkreta handlingsplaner. Region Jämtland Härjedalen saknar den strategiska framtidsbild man kan förvänta sig av en nationell strategi, likaså tydliga kopplingar till andra nationella strategier, tex Digitaliseringsstrategin. Det ger i sin nuvarande form en traditionell bild av bibliotekens verksamhet och utgör mer av ett bevarandedokument med fokus på media.

Det finns en känsla av att syftet med beskrivningarna av den regionala biblioteksverksamheten och förslagen till omorganisation är att ge staten större ansvar och inflytande över hur kommuner och regioner bedriver sin biblioteksverksamhet, i formen av de regionala biblioteksverksamheterna som statens förlängda arm.

De prioriterade målgrupperna

Region Jämtland Härjedalen ser positivt på förslaget att Internationella biblioteket och Myndigheten för tillgängliga media skulle ges förstärkt stöd och ansvar som kunskapscentrum kring metoder, fortbildning och utvecklingsarbete.

Vad gäller nationella minoritetsspråk behövs ett liknande statligt stöd och en samling kring media och stödfunktioner. Förslaget om resurs- och ansvarsbibliotek för de olika minoritetsspråken ses som positivt.

Barn och unga

Barn och unga är prioriterade grupper för folkbiblioteken. Förslaget om en förstärkning av skolbiblioteken är viktigt och positivt men finansieringsprincipen måste följas. Vad gäller bibliotekens läsfrämjande arbete behövs långsiktiga nationella satsningar. I utkastet ligger fokus på tryckta medier. Region Jämtland Härjedalen anser att det saknas koppling till det omfattande arbete utifrån det vidgade textbegreppet som pågår på både folk- och skolbiblioteken. Erfarenheter från arbete med små barn och deras föräldrar visar på vikten av läsande förebilder och vuxnas roll i barns utveckling till läsare. Region Jämtland Härjedalen ser positivt på nationell samordning av digitala resurser och satsningar för barn.

Infrastruktur

Nationalbibliotekets syfte anges i Bibliotekslagen §18 ”Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.”

Det är otydligt hur funktionen av Kungliga biblioteket med drift- och utvecklingsansvar för nationella bibliotekstjänster ska förhålla sig till rollen och funktionen som övergripande myndighet för det samlade biblioteksväsendet.

Det behövs en fristående myndighet som är särskild från statlig operativ verksamhet. Samverkan mellan de statliga myndigheter som på olika sätt hanterar biblioteksfrågor behöver utvecklas och roller och ansvarsområden förtydligas. Den nationella nivån ska underlätta och stödja, inte styra den verksamhet som kommunerna ansvarar för och finansierar. De kommunala bibliotekens behov ska vara vägledande.

Regional biblioteksverksamhet

I utkastet finns tankar om en organisatorisk förändring av de regionala biblioteksverksamheterna. Detta är inte en del av uppdraget att formulera ett förslag till en nationell biblioteksstrategi. Att i ett strategidokument föreslå minskningar av det regionala ansvaret och mandatet ser Region Jämtland Härjedalen som ett sätt att centralisera makt och inflytande över verksamheterna. De regionala biblioteksverksamheterna lyder under den kommunala självstyrelsen och finansieras inom kultursamverkansmodellen, och av regionerna, med syfte att möjliggöra en utveckling i riktning mot tydligare regionala prioriteringar. Huvudmannaskapet regleras i bibliotekslagen (2013:801): ”Varje landsting (...) ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.”

Då det redan idag finns väl fungerande samverkan mellan de regionala biblioteksverksamheterna, exempelvis Bibliotekssamverkan i Norr och FRB, Föreningen för Regional biblioteksverksamhet finns ingen anledning att av samverkansskäl genomföra en omorganisation.

Kompetensförsörjning och fortbildning

Region Jämtland Härjedalen ser positivt på en förstärkning av de biblioteks- och informationsvetenskapliga utbildningarna för att stödja och försörja biblioteken med

relevant kompetens. En ökning av antalet studieplatser är dock inte tillräckligt. Lärosätena behöver utveckla utbildningarnas innehåll i samverkan med biblioteksbranschen. Det behövs framförallt en större lyhörddhet för de mindre kommunernas behov av kompetens.

Region Jämtland Härjedalen ser positivt på att de regionala biblioteksverksamheterna skulle ges ett fortsatt stort ansvar för fortbildning i samverkan med andra aktörer, men är kritiska till den bild som presenteras av verksamheterna som splittrade och otillräckliga. Den regionala biblioteksverksamheten är den enskilt största aktören vad gäller bibliotekens kompetensutveckling. Bibliotekens lokala och regionala roll för att skapa samhällsnytta är central. Den kunskapen finns på regional och lokal nivå. En nationell styrning och likriktning skulle inte gagna de kommunala biblioteksverksamheterna och är inte förenlig med den kommunala självstyrelsen.

Digitalisering

Målformuleringen är snäv och kortsiktig och fokuserar enbart på samlingarna. Digitalisering är ett sätt att tillgängliggöra och använda offentliga resurser mer effektivt och omfattar därmed fler områden. Flera av de åtgärder som föreslås anser Region Jämtland Härjedalen kommer att bidra till att stärka biblioteksväsendet. Förslaget till en nationell plattform för utlåning av digitala media och andra nationella bibliotekstjänster är till exempel ett bra initiativ. Dock uppfattar vi flera delar i utkastet som tillhörande det redan existerande samverkansuppdraget. Något som saknas är barnperspektivet, vilket borde ha genomsyrat hela utkastet, inte minst vad gäller digitaliseringen. Region Jämtland Härjedalen efterlyser även en vision om digitaliseringens möjligheter för biblioteksväsendet och medborgarna där ett tydligt samspel med den nationella digitaliseringsstrategin lyfts.

REGION JÄMTLAND HÄRJEDALEN

Robert Uitto
Ordförande
regionala utvecklingsnämnden

Anders Byström
Förvaltningschef
regional utveckling